

Hordaland fylkeskommune
Postboks 7900
5020 Bergen

Bergen, 23.09.2016

FNF Hordaland er et samarbeidsforum for natur- og friluftsansjoner i Hordaland, som arbeider for å ta vare på natur- og friluftsansjone i fylket. Per i dag er det 10 ansjoner tilsluttet FNF Hordaland: Bergen og Hordaland Turlag (DNT), Naturvernforbundet Hordaland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Hordaland, Bergen og Omland Friluftsråd, Norsk Ornitologisk Forening Bergen lokallag, Hordaland fylkeskystlag, Norsk Botanisk Forening Vestlandsavdelingen, Syklistenes Landsforening Bergen og omegn, Voss Utferdslag (DNT) og Voss Kajakklubb. Sammen representerer ansjonene rundt 39.000 medlemmer i fylket.

Regional planstrategi – høring

Formålet med en regional planstrategi er å legge en strategi for fylket i perioden 2016 - 2020.

Planstrategien skal derfor:

1. gjøre rede for viktige regionale utviklingstrekk og utfordringer
2. vurdere de langsiktige utviklingsmulighetene
3. ta stilling til langsiktige utviklingsmuligheter
4. hvilke spørsmål som skal prioriteres i videre regional planlegging
5. oversikt over oppfølging av prioriterte planoppgaver og
6. et opplegg for medvirkning i planarbeidet.

I tillegg foreligger det forpliktelser etter folkehelseloven når det gjelder regional planstrategi, og krav til fylkeskommunens arbeid med folkehelse, jf. folkehelseloven §§ 20-21.

Hordaland fylkeskommune signaliserer at for denne planstrategien “er det lagt vekt på å sikre gjennomføring av vedtatte planar og begrensa talet på nye planar”. Vi er positive til denne målsetningen.

Oversikt over fylkeskommunens folkehelseutfordringer og en drøfting av disse skal inngå i arbeidet med regional planstrategi. Vi registrerer at Hordaland fylkeskommune som grunnlag for planstrategien har fått utarbeidet en kunnskapsoversikt over folkehelseutfordringene, jf. oppsummering i vedlegg 3 i høringsutkast til regional planstrategi. Oppfølging og vurdering av hvordan «Regional plan for folkehelse - Fleire gode leveår for alle 2014 - 2025» fungerer og virker, er en naturlig del av en drøfting av hvordan man skal møte folkehelseutfordringene. Herunder bør det også vurderes om det er behov for revisjon av planen sammenholdt med kunnskapsoversikten «Folkehelse i Hordaland» (jf. vedlegg 3 i høringsutkast til regional planstrategi 2016-2020) for å møte identifiserte folkehelseutfordringer.

1. Langsiktig mål for Hordaland

Forum for Natur og Friluftsliv er positiv til planens langsiktige målsetning om at Hordaland skal være bærekraftig, attraktivt og nyskapende. Når planen brytes ned i hovedmål ser vi det formålstjenlig å definere hovedmålet om klima- og miljøvennlig utvikling som et premiss og ikke et mål. Vi ønsker å se tydeligere føringer fra fylkeskommunen som sier at høy sysselsetting, næringsutvikling og gründervirksomhet og forskning skal skje innenfor et handlingsrom som i sum gir en klima- og miljøvennlig utvikling.

Mens mange land allerede på 90-tallet definerte hva bærekraftig utvikling innebærer i praksis, har dette ikke vært gjort like godt i Norge. Manglende definisjon og visjon på hva et bærekraftig/videreførbart samfunn i balanse med naturen innebærer hemmer en ønsket utvikling. Dette må klargjøres for at planstrategi og virksomhet skal være relevant på lengre sikt. Bærekraftig utvikling og hvordan bærekraftige prinsipper og visjon skal ivaretas gjennom fylkeskommunens virksomhet og ansvarsområde må defineres.

Planen fremstår med få konkrete innspill om hvordan målene skal innfris. Dette skyldes ofte at fylkeskommunen selv, har begrenset med virkemidler. Derfor blir det ekstra viktig å påpeke hvilke virkemidler fylkeskommunen har, hvilke virkemidler kommuner og stat kunne bidratt med og samt hva sivilsamfunn og næringsliv kan bidra med.

Vi mener at folkehelse bør inngå som et eget overordnet mål under "hovudmål" i avsnitt 1. Vi viser her til det ansvar fylkeskommunene er gitt i folkehelseloven, og føringer i forhold til utforming av regional planstrategi.

Forslag til nye "hovudmål"

Vi foreslår at rammen for strategiplanen tydelig spesifiseres som et bærekraftig samfunn som spiller på lag med naturen (en tydeliggjøring av tidligere hovudmål : en klima- og miljøvennlig utvikling).

- Bidra til ei samfunnsutvikling som fremjer folkehelse og utjevner sosiale helseskilnader
- Høg sysselsetjing
- Eit inkluderande samfunn
- Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion

Under følger en gjennomgang av planen, målene, strategiene og behovet for nye/ revisjon/ videreføring av planer.

2.1 Høy Sysselsetting

Det gjengis et sitat fra Nils Tore Skogland under 1. Langsiktige mål «Grønt skifte må definerast». Denne oppfordringen er ikke svart på i forelagt regional planstrategi. FNF påpeker at det må fremkomme tydelige føringer fra fylkeskommunen om hvordan målet om høy sysselsetting kun har handlingsrom innenfor en klima- og miljøvennlig utvikling. (Se definisjon for bærekraftig utvikling under punkt 2.3). Beskrivelsene av strategier og utfordringer er begrenset og løsninger eller delmål er vanskelig å identifisere. Dette er eksemplifisert tydelig av siste setning i paragrafen «Fra ressursøkonomi til kunnskapsøkonomi», «En ny grøn klynge kan også vera aktuelt». Hva skal denne grønne klyngen være? Hva kan fylkeskommunen bidra med?

Vi velger å fokusere på et eksempel. Man skulle vært mer konkret på hvilke næringer man ønsker å utvikle. Hvordan og hvilke utfordringer en vekst vil ha på rammene som en klima- og miljøvennlig utvikling setter. Reiselivet har opplevd markant vekst i inneværende år og reiselivet er preget av optimisme, men også en erkjennelse av at næringen har naturgitte- og infrastrukturbegrensninger. Eksemplifisert med pågående debatt om Bergen som turistfelle og konsekvensene av pågående «førstemann til Trolltunga» konkurranse. Reiseliv kan være en grønn næring, men da må man også vurdere kostnadene som reiselivet har. Vi ser at dette er et overordnet strategidokument. Men dersom dokumentet skal inneha relevans må den peke retning for hvilke næringer vi skal satse på, overordnet hvordan, og hvilke forutsetninger som må på plass for at en vekst skal kunne skje innenfor rammene av en klima- og miljøvennlig utvikling. Spesielt når man omtaler spesifikke planer må vi forvente at det legges tydelige føringer for åpenbare utfordringer og nasjonale initiativ. Eksempelvis reiselivsmeldingen som er ventet fra stortinget før jul, denne må legge føringer for hvordan reiselivet skal behandles i regional næringsplan.

Når det gjelder «markedsrettet forskning» ønsker vi igjen å påpeke at forskning og utvikling må skje innenfor rammene av en klima- og miljøvennlig utvikling. Forståelsen av økologisk bærekraft og hvilke verdier økosystemtjenestene som naturen gir oss er manglende. Mangler denne forståelsen vil vi ikke kjenne rammene som en klima- og miljøvennlig utvikling setter for annen utvikling. NOU 2013:10 Naturens goder – om verdier av økosystemtjenester er et godt utgangspunkt og burde vært referert til når målet er å sikre en klima- og miljøvennlig utvikling. Dette er videre diskutert under 3.3 med forslag om ny regional plan for Grønn konkurransekraft.

Konklusjon:

Målet for næringsutvikling, forskning og utdanning er utvikling, sysselsetting og verdiskapning som i sum bidrar til bærekraftig utvikling. Dette er det sentrale poenget som ikke kommer frem i forslaget til planstrategi.

2.2 Et Inkluderende samfunn

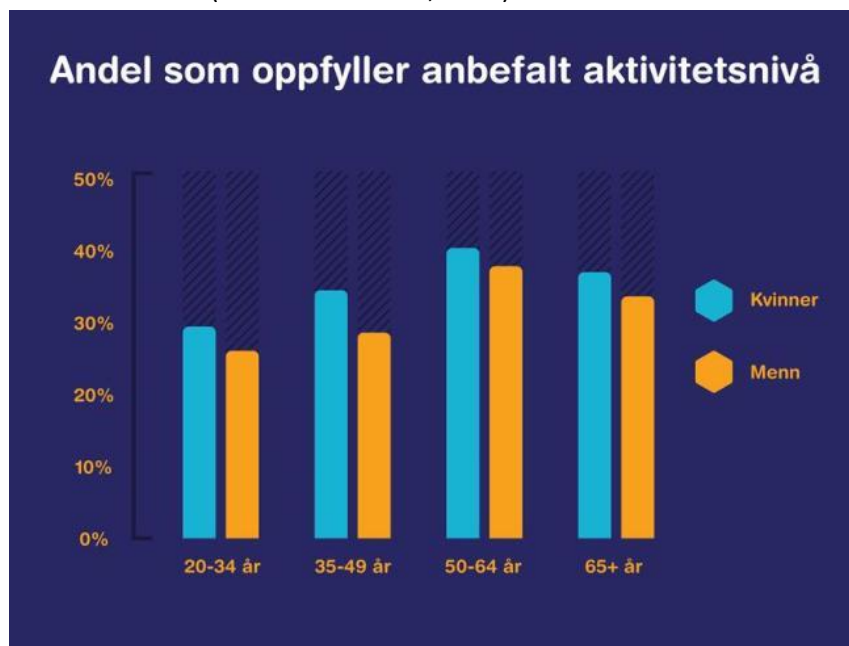
FNF er enig i at frivillige organisasjoner spiller og kan spille en større del for å nå målsettingen om et inkluderende samfunn og bidra til arbeidet med folkehelseutfordringene. Vi påpeker at det også her i liten grad nevnes konkrete. I siste paragraf under deloverskriften «Meir kontakt og bedre nettverk» må man endre ordlyden fra «Offentlig støtte til frivillig arbeid for å inkludere lite aktive grupper gjennom lågterskeltilbud i nærmiljøet bør prioriterast» til «Offentlig støtte til frivillig arbeid for å inkludere lite aktive grupper gjennom lågterskeltilbud i nærmiljøet **SKAL** prioriterast».

Friluftsliv og spesielt det nære friluftsliv er viktig for mange. I Natur og Miljøbarometeret for 2014 svarte 9 av 10 at de er «svært interessert» eller «ganske interessert» i friluftsliv. Respons analyse utførte i 2014 en undersøkelse i Bergensregionen hvor nærheten til friluftsområde ble rangert som det nest viktigste nærhetskriterie ved valg av bosted, kun slått av mat. FNF ønsker at det pågående arbeidet med å kartlegge friluftsområder i fylke, et nasjonalt prosjekt hvor Hordalands kommuner ligger godt an i forhold til fristen, blir synliggjort i planen og at det trekkes frem som et viktig element i relevante regionale planer. Dersom man får til et bedre samarbeid mellom sektorene er det et betydelig potensial i det nære friluftsliv som arena for bedre trivsel, folkehelse og integrering. I regjeringens friluftslivsmelding understrekes viktigheten av det nære friluftsliv i et

folkehelseperspektiv. Friluftsliv er den vanligste formen for fysisk aktivitet og det fremlegges at 2 av 3 oppgir at friluftsliv er den fysiske aktiviteten de ønsker å gjøre mer av. Meldingen fremholder derfor viktigheten av å ivareta og videreutvikle grønnstrukturer i byer og tettsteder.

Når første utgave av kunnskapsgrunnlaget vedr. friluftslivsområder nå skal ferdigstilles er det særdeles viktig at det signaliseres at resultatet vil være et viktig verktøy og innarbeides i regionale og kommunale planer og beslutninger. Betrachninger vedrørende Regional plan for areal, natur- og kulturminner følger under punkt 3.3.

At mange ønsker å være mer aktiv er bra fordi tallene i Helsedirektoratets kartlegginger i figur 1 viser at for alle gruppene vil majoriteten ikke oppfylle krav til anbefalt aktivitetsnivå. For barn og spesielt ungdom er også tilstrekkelig aktivitet en utfordring. Andelen som oppfyller kravene til aktivitetsnivå synker med økende alder og når ungdommen er 15 år vil kun 43% av jentene og 58% av guttene oppfylle anbefalt aktivitetsnivå (Helsedirektoratet, 2012).

Figur 1: Hvor aktiv er vi i forhold til anbefalingene? kilde Helsedirektoratets nasjonale kartlegginger, 2009 og 2015.

Hvordan skal vi øke aktiviteten? Hvordan skal vi gjennom aktivitet bedre integrering? Organisasjonene mener at den strategiske planen sier for lite om disse nøkkelspørsmålene. Organisasjonene ønsker samtidig og å sende en oppfordring til fylkeskommunen om i enda større grad benytte seg av organisasjonenes eksisterende tilbud og gjennom samarbeid utvikle nye tilbud som i større grad kan skreddersys til spesifikke grupper (se boks 1 for et mulig eksempel, gjennomført i andre fylker).

Boks 1: Et eksempel på skreddersydde løsninger og partnerskap mellom fylkeskommune og frivillige organisasjoner kan være et "Turkompis" prosjekt som kunne baseres på erfaringer fra blant annet FNF Nordland. I et slikt prosjekt er fokus på aktivisering av personer med fysiske eller psykiske begrensninger. Tanken er å bruke eksisterende støttekontaktordning. Dermed er målgruppen definert og natur- og friluftsansjoner kan skreddersy et kurs for eksisterende og nye støttekontakter og utvide deres kompetanse innen fysisk aktivitet og friluftsliv. Målet er da å øke aktivitetsnivået i en definert målgruppe og videreutvikle en etablert ordning.

Konklusjon

FNF anmoder at

1. fylkeskommunen tydelig formidler at friluftslivskartleggingen skal være et verktøy i kommunal og regional forvaltning.
2. At fylkeskommunen konkretiserer bidraget fra frivillige organisasjoner til inkludering og økt aktivitet. FNF foreslår også økt bruk av imperativ. «Inkluderingsarbeid i fritid og frivillig arbeid **SKAL** fangast opp i gjeldande regional kulturplan.» «Offentlig støtte til frivillig arbeid for å inkludere lite aktive grupper gjennom lågterskeltilbod i nærmiljøet **SKAL** prioriterast».
3. Et tydeligere fokus på aktivitet som et viktig bidrag til folkehelse. Synliggjøre i strategiplanen viktigheten av at regionale plan for folkehelse blir fulgt opp i kommunene og frivillige organisasjoner.

2.3 Klima- og miljøvennlig utvikling (vi foreslår at dette erstattes med et bærekraftig samfunn som spiller på lag med naturen)

Den første strategien er å redusere klimagassutslipp og annen luftforurensning fra transport sektoren og energiforsyning i bygninger. Målet er å redusere utslipp med 22% innen 2020 i forhold til 1991. I forhold til total tall som inkluderer industrien har vi sett en økning på 26% i perioden 2009-2013 (SSB: Tabell 10608 Klimagasser, etter kilde og Komponent (F)). Figur 2.3.1 i strategiplanen viser dette, men vurderinger rundt dette er helt fraværende. Økningen i klimagassutslipp i perioden er i hovedsak drevet av åpningen av kraftvarmeverket på Mongstad i 2010, men det synes opportunt å kommentere utviklingen i en strategiplan for kommende fylkesting periode. Samtidig må alle virkemidler som fylkeskommunen innehar bidra til å stimulere til flere bærekraftige virksomheter.

Nasjonale tall fra SSB viser at veitrafikken har økt med 32% siden referanseåret 1990 (SSB, 2015), utslippene har i perioden 2009-2013 økt med 9000 tonn CO2 ekvivalenter for veitrafikk i Hordaland (dette utgjør en marginal økning). Det fremgår som overraskende at fylkeskommunen plasserer utslipp i Hordaland i konteksten av den internasjonale avtalen i Paris uten å nevne at utslippene i Hordaland er økende, stikk i strid med det generelle målet oppgitt i planen og det spesifikke regionale målet på en nedgang på 22%. Det er behov for en ny og mer bærekraftig planstrategi for samfunnsutviklingen i Hordaland.

Under beskrivelsen av regionale planer påpekes det at klimaplanen som ble revidert i 2014 har behov for en oppdatering. FNF anmoder politikere til å mene noe om Hordaland sitt bidrag til reduksjon på 40%, i tråd med forslaget fra EU, i ikke-kvotepliktig sektor fra 2005 til 2030. Hvordan skal vi få dette til? Den røde tråden (les referansen) tilbake til målet om sysselsetting er i liten grad berettiget da man heller ikke her beskriver overordnet løsninger, planer eller forlag til hvordan man skal oppnå denne reduksjonen. På transportsiden er man mer spesifikk og det er bra at det foreligger klare føringer vedr. innholdet i en revisjon av regional transportplan. I den siste setningen i paragrafen som omhandler revisjon av regional transportplan må man endre ordlyden til SKAL. «Sektorplaner innen samferdsel **SKAL** forankrast i den regionale transportplanen samt klima- og energiplanen».

Bærekraftig utvikling defineres som samfunnets evne til å operere innenfor naturens spilleregler. Det naturlige steget som er en anerkjent internasjonal nettverksorganisasjon med en målsetning om å akselere omstillingen til et bærekraftig samfunn konkretiserer og operasjonaliserer definisjonen; Naturen skal ikke utsettes for systematisk:

1. Uttak av store mengder stoff fra jordskorpen (eks. fossile brennstoff, metaller og mineraler),
2. Konsentrasjoner av stoff produsert av samfunnet som ikke kan gjenvinnes i naturen (for eksempel ikke nedbrytbare kjemikalier),
3. Ødeleggelse av naturområder (som avskoging og hemming av økosystemer)
4. At det ikke finnes strukturelle hindringer som svekker menneskers helse, innflytelse, kompetanse, upartiskhet og mening.

Menneskelig aktivitet må derfor bidra til å unngå klimaendringer, tap av naturmangfold og arter, svekking av det stratosfæriske ozonlaget, havforsuring, biogeokjemisk flyt (fosfor og nitrogensykluser), landendringer, tap av ferskvann, atmosfæriske partikler som påvirker klima og organismer, og nye stoff som organisk forurensing, mikroplast, radioaktivt- og nanomateriale. (Hentet fra Planetary boundaries_Stockholm Resilience Center)

Tap av biologisk mangfold fremheves som en av de viktige tålegrensene for øverste nivå innen økosystem, kloden vår. En grense forskning viser at vi har krysset for blant annet tap av biologisk mangfold (Steffen et al. 2015, Gerten et al. 2015, Jaramillo og Destouni 2015). Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet, påpeker under 8.2 at arealinngrep og arealendringer som medfører ødeleggelse og oppstyking av arters leveområder er den største trusselen mot naturmangfoldet. Regional planstrategi fastslår at vi har store naturverdier i Hordaland, også spesifikt at vi har stort biologisk mangfold. FNF ønsker å presisere at kunnskap om naturverdier generelt og biologisk mangfold spesielt er begrenset. Dette er i senere tid tydelig eksemplifisert ved tilleggsundersøkelsen som ble gjort i forbindelse med konsesjonsbehandlingen av overføring og kraftutbygging i Øystesevassdraget. Tilleggsundersøkelsen ble foretatt av Stiftelsen Biofokus finansiert av frivillige organisasjoner tilknyttet Forum for natur og friluftsliv Hordaland. Undersøkelsen kartla 11 nye rødlistearter innenfor lav og moser og påpekte potensial for å finne flere. Biofokus vurderte konsekvensene av kraftutbyggingstiltaket svært annerledes enn tiltakshavers konsulenter. Dette viser at vi i dag ikke har nok kunnskap om biologisk mangfold generelt og vi har ikke et godt nok system for å kartlegge og vektlegge mangfoldverdier i spesifikke saker. Med andre ord vet vi ikke hvilke verdier vi har, følgelig heller ikke hvilke verdier som potensielt går tapt når man gjør

arealinngrep og arealendringer. I en regional strategiplan med en egen overskrift «opprette høgt biologisk mangfold» må en slik problemstilling løftes opp. Fylkeskommune må også inkludere referanse til hovedpunktene i regjeringens politikk for forvaltning av naturmangfold. Et av hovedpunktene går på å styrke kommunenes kompetanse om naturmangfold. Utfordringene knyttet til manglende naturkartlegginger og den variable kvaliteten på kartlegginger som blir utført i konsesjons- og utbyggingsprosesser blir ytterligere diskutert under punkt 3.3.

Konklusjon

Vi ber fylkeskommunen vurdere tiltak:

1. For å sikre at en klima- og miljøvennlig utvikling er et premiss for andre planer og utvikling.
2. som kan bedre kompetansen i lokal og regional forvaltning, blant annet innen naturmangfoldloven kapittel II. Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk.
3. som kan bidra til videre kartlegging av naturmangfold i Hordaland, vi mener da både terrestrisk, limnisk (ferskvann) og marin kartlegging.
 - a. tiltak under samarbeid mellom sektorer og utdanning – vi har for få feltbiologer, vi mangler de som kan kartlegge det ubeskrevne mangfoldet.
4. mot sentrale myndigheter for å belyse manglende naturmangfoldkartlegginger på regionalt nivå, samt påpeke at dette resulterer i tap av biologisk mangfold uten tilstrekkelig kartlegging eller vektlegging
5. som belyser tiltakshavers ansvar for å kvalitetssikre naturmangfoldkartlegginger ved ulike plan-, regulering og utbyggingsprosjekter.

I en regional planstrategi forventer FNF at disse punktene adresseres.

2.4 Samarbeid i en sterk vestlandsregion

Under overskriften “Gode regionale transportsamband” har man oversett målet om nullvekst i personbiltransporten i Bergensområdet som er omtalt under punkt 2.3. FNF oppfordrer også fylkeskommunen til å synliggjøre at utbygging av infrastruktur må skje effektivt og miljøvennlig ved at kollektiv transport, samkjøring og sykkel blir prioritert. FNF mener at det er viktig at fylkeskommunen synliggjør ambisjoner om å begrense utslipp i hele fylke og regionen gjennom å styrke nullutslippskollektivløsninger og tilrettelegge for miljøvennlige løsninger som eksempelvis innføring av miljøteknologi i skipsfart omtalt under punkt 2.3.

Konklusjon

Som tidligere poengtert ønsker FNF en tydeliggjøring av at rammene for planen må være at summen av planer, tiltak og utvikling, også med et vestlandsregionen som kontekst, **MÅ** bidra til en bærekraftig utvikling på lag med naturen.

3.3 Regional planlegging 2016-2020 - Oversyn

Ny plan

Plan for areal, natur- og kulturminneressursar (nevnt som: «plan for landskap, grøntstruktur og friluftsområde» i regional planstrategi 2012-2016).

Planen er ført opp som ny i perioden 2016 – 2020. Vi er positive til at Hordaland fylkeskommune ønsker å videreføre arbeidet med en «plan for areal, natur- og kulturminneressursar» (tidligere nevnt som «plan for landskap, grøntstruktur og friluftsområder» i forrige regionale planstrategi). Planen vil være et viktig bidrag til å oppfylle målsetninger etter den europeiske landskapskonvensjonen, nasjonale miljømålsetninger for friluftsliv og naturmangfold og danne et grunnlag for retningslinjer for bruk og vern.

Hordaland fylkeskommune har fått utarbeidet etter NIJOS-standard en komplett kartlegging og verdsetting av landskapet i fylket (Uttakleiv 2009 og Clemetsen et al. 2011). Dette vil være et viktig kunnskapsgrunnlag for å utarbeide en regional landskapsstrategi og strategier for å ivareta verdifullt og særegent landskap i Hordaland. Landskap inngår som del av naturmangfoldlovens formålsparagraf: “Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern”. Vi oppfordrer Hordaland fylkeskommune til å utarbeide en strategi for hvordan ivareta større sammenhengende naturområder med et urørt preg. Vi tenker da særlig på fjellområdene utenfor verneområdene.

Vi viser til pionerarbeidet Hordaland fylkeskommune gjennomførte sammen med Fylkesmannen i Hordaland i 2008. I dette arbeidet blir det presisert: «Det er viktig å ha klart for seg at dette prosjektet er eit pionerarbeid. Vi har utprøvd og tilpassa ein metodikk som i utgangspunktet er laga for mindre einingar og kommunalt nivå. Vi har forenkla metoden for å tilpasse denne til eit overordna geografisk nivå. Resultatet er blitt ei grovmaske kartlegging som kan vise seg å vere unyansert og utilstrekkeleg når ein arbeider med mindre geografiske einingar i ein kommune. Målet er at materialet skal kunne forberast og utviklast vidare i samspel med kommunane for å få skaffa til veie eit best mogleg kunnskapstilfang om friluftsområde som grunnlag for forvaltning og planlegging». I Meld. St. 18 (2015-2016) «Friluftsliv - Natur som kilde til helse og livskvalitet» ønsker Regjeringen å videreføre og utvikle prosjektet Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder: «med mål om at alle kommuner i Norge har kartlagt og verdsatt sine friluftslivsområder innen 2018». Flere av kommunene i Hordaland er i gang med kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder. Vi oppfordrer Hordaland fylkeskommune til å arbeide for at alle kommuner kan vise til et kunnskapsgrunnlag om sine friluftslivsområder innen 2018. Dette kunnskapsgrunnlaget vil kunne danne grunnlag for en revisjon og justering av den regionale friluftslivkartleggingen. Særlig vil dette gjelde for de områdene som står som «hvite felt» i den regionale friluftslivkartleggingen. Hordaland fylke skriver, s. 15, “Fylket har rike og varierte arealressursar for friluftsliv. Sikring av regionalt og nasjonalt viktige friluftsområde gjer fylket attraktivt for busetjing og besøk og fremjar god folkehelse. Sikring av friluftsområde gjennom prioritering i regionale og kommunale planar er naudsynt”. Kunnskapsgrunnlaget som kommunene er i ferd med å utarbeide, i tillegg til

kunnskapsgrunnlaget som er utarbeidet regionalt, vil bidra til å kunne identifisere og sikre regionale friluftsområder.

Vi ber om at planen inkluderer en strategi for hvordan fjellområder og verdifulle fjordlandskap kan bevares.

På s. 14 i den regionale planstrategien blir det uttrykt: “Oppretthalde høgt biologisk mangfold: Biologisk mangfold er stort i fylket og bør vernast om med grunngeving ikkje berre ut i frå økologisk synsvinkel, men også som ein opplevingsverdi og næringsverdi. Nokre artar og biotopar er sårbare eller truga. Villreinstamma er døme på ein art der fylket også har eit internasjonalt ansvar for vern. Forureining av vassdrag og fjordar er døme på truslar mot biologisk mangfold som må motverkast. Laksefjordar og -elvar er særleg verneverdige”. En forutsetning for å opprettholde høyt biologisk mangfold er at man har et godt kunnskapsgrunnlag. Som nevnt tidligere håper vi at Hordaland fylkeskommune vil bidra til å signalisere til sentrale myndigheter behovet for å øke innsatsen på dette feltet. Dette vil være avgjørende for å få på plass gode retningslinjer i dette planarbeidet. I den sammenheng ønsker vi å vise til NVE rapport nr. 102/ 2015 og rapport fra Biofokus “Kartlegging av naturverdier i nedre deler av Øystesevassdraget i Kvam herad, Hordaland” (Høitomt og Klepsland, 2016) - i begge rapportene ble nye naturtyper og nye rødlistearter registrert i Hordaland. Rapportene understreker betydningen av å forsterke innsatsen på naturmiljøkartlegging i fylket og at det blir gjort grep for å forbedre konsekvensutredningssystemet. I strategiplandokumentet påpekes det at “kunnskapsgrunnlag for vurdering av små kraftverk kan oppdateres som en del av planarbeidet”. Organisasjonene er enig i dette og ønsker en omformulering som sier at kunnskapsgrunnlaget SKAL oppdateres. Fylkesdelplan for små kraft må da også oppdateres med de endringer som planarbeidet med denne plan avdekker. Vi håper at politikere og byråkrati i Hordaland fylkeskommune vil bidra til å få fokus på dette viktige temaet.

Plan for areal, natur og kulturminneressurser bør derfor gjøre opp en status for kvaliteten på kunnskapsgrunnlaget innen de ulike temaområdene.

Forslag til ny plan:

Regional plan for grønn konkurransekraft

I mandatet for ekspertutvalget for grønn konkurransekraft heter: “Norge har en tradisjon for omstilling. Norsk økonomi har de siste førti årene omstilt seg for å gi rom for økt aktivitet i petroleumsnæringen. I tiårene som kommer vil oljeaktiviteten ikke lenger være motoren for vår økonomiske vekst. Det innebærer at vi står overfor en omstilling hvor petroleumsnæringen, relativt sett, blir mindre og annen konkurranseutsatt virksomhet større dersom vi lykkes med å skape vekst i nye næringer. Petroleumsnæringen har vært, og er, svært lønnsom både for arbeidstagerne og for samfunnet. Endringene vi nå står foran vil utfordre vår evne til omstilling. Klimatrusselen er et sterkt argument for omstilling av norsk økonomi i seg selv. Det er avgjørende at verden lykkes med å redusere omfanget av menneskeskapt klimaendringer. I et fremtidig lavutslippssamfunn, med sterkere virkemidler i klimapolitikken både nasjonalt og globalt, vil dessuten verdiskaping som ikke innebærer skadelige utslipp av klimagasser være et konkurransefortrinn. Norsk næringsliv må rustes

til å delta i denne konkurransen. Behovet for omstillingen av norsk økonomi representerer en viktig mulighet til å fremme grønn konkurransekraft og nye arbeidsplasser”.

Vi foreslår at det utarbeides en regional plan for grønn konkurransekraft som kan analysere, vurdere og legge fram en strategi for hvordan Vestlandsregionen kan omstille seg og skape nye arbeidsplasser i tråd med hovedmålene høy sysselsetting, en klima- og miljøvennlig utvikling og samarbeid i en sterk Vestlandsregion. Vestlandet har for eksempel et stort potensial for utvikling av en bærekraftig reiselivsnæring, innovasjon knyttet til fornybar energiteknologi og bærekraftig havbruksteknologi.

Vedlegg 1: Oversyn over regionale planar

Plan for folkehelse - Fleire gode leveår for alle 2014-2025

Vi viser til folkehelseloven §§ 20-21. En oversikt over folkehelseutfordringene er lagt frem som et kunnskapsgrunnlag for regional planstrategi 2016-2020. Folkehelseloven § 21 legger opp til at en bør drøfte folkehelseutfordringene som del av den regionale planstrategien. Planstrategien bør derfor drøfte hvordan mål og intensjoner i plan for folkehelse bidrar til å møte de identifiserte folkehelseutfordringene. I plan for folkehelse følger det med et handlingsprogram: “som rettar seg mot fylkeskommune sjølv, kommunane og andre regionale organ. Handlingsprogrammet inneheld konkrete tiltak for oppfølging av planen. Planen legg òg opp til samarbeid med frivillige organisasjonar og næringsliv. Her er det skilt mellom tiltak som skal gjennomførast av Hordaland fylkeskommune åleine eller i samarbeid med andre, og råd og forslag til kommunar og andre. Handlingsprogrammet skal rullerast årleg”. Den regionale planstrategien bør derfor identifisere faktorer som bør ligge til grunn for rulling av handlingsprogrammet for plan for folkehelse, og det bør drøftes hvordan tiltakene blir fulgt opp og eventuelt om det er behov for styrket innsats gjennom handlingsprogrammene. Vi ber fylkeskommunen vurdere inngåelse av partnerskapsavtaler med frivillig sektor, slik at vi sammen kan løse folkehelseutfordringer.

Med vennlig hilsen

Nils Tore Skogland
Daglig leder
Naturvernforbundet
Hordaland

Helene Ødven
Daglig leder
Bergen og Hordaland
Turlag

Nicolas Rodriguez
Naturvernansvarlig
Bergen og Hordaland
turlag
Hordaland

Ørjan Sælensminde
Fylkes koordinator
Forum for natur og
friluftsliv Hordaland

Referanser

Clemetsen et al. (2011). «Verdivurdering av landskap i Hordaland fylke: Med utgangspunkt i Nasjonalt referansesystem for landskap» Rapport 07-2011. Aurland Naturverkstad
<http://www.hordaland.no/globalassets/for-hfk/plan-og-planarbeid/diverse-dokument/2011-07-verdivurdering-av-landskap-i-hordaland-fylke.pdf>

Det Naturlega steget «Vår metod» , «Hållbarhetspriciperna»
<http://www.detnaturligasteget.se/var-metod/#principerna>

Gerten et al. 2015. Response to Comment on “Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet”. Science 12 Jun 2015: Vol. 348, Issue 6240, pp. 1217.
DOI: 10.1126/science.aab0031

Geir Gaarder og Torbjørn Høitomt (2015). Etterundersøkelse av flora og naturtyper i elver med planlagt småkraftutbygging. NVE-rapport 102/ 2015.
http://publikasjoner.nve.no/rapport/2015/rapport2015_102.pdf

Helsedirektoratet (2012) Fysisk aktivitet blant 6-, 9- og 15-åringer i Norge. Resultater fra en kartlegging i 2011. Publikasjonsnummer : IS-2002
<https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/710/Fysisk-aktivitet-blant-%206-9-og-15-aringer-i-norge-resultater-fra-en-kartlegging-i-2011-IS-2002.pdf>

Jaramillo and Destouni 2015. Comment on “Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet”. Science 12 Jun 2015: Vol. 348, Issue 6240, pp. 1217.
DOI: 10.1126/science.aaa9629

Lars Uttakleiv (2009). «Landskapskartlegging av Hordaland fylke», Rapport 02-2009. Aurland Naturverkstad.
<http://old.hfk.no/Global/Plan/pdf-dok/Uttakleiv%20-%20landskapskartlegging%20Hord%2009.pdf>

Meld. St. 18 (2015-2016) Friluftsliv - Natur som kilde til helse og livskvalitet. Tilråding fra Klima- og miljødepartementet 11. mars 2016, godkjent i statsråd samme dag.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/9147361515a74ec8822c8dac5f43a95a/no/pdfs/stm201520160018000dddpdfs.pdf>

NOU 2013:10 Naturens goder - om verdier av økosystemtjenester
<https://www.regjeringen.no/contentassets/c7ffd2c437bf4dcb9880ceeb8b03b3d5/no/pdfs/nou201320130010000dddpdfs.pdf>

SSB 2015, Utslipp av klimagasser , 2015, foreløpige tall
<https://www.ssb.no/natur-og-miljo/statistikker/klimagassn/aar-forelopige/2016-05-20>

Steffen et al. 2015. Planetary Boundaries: Guiding human development on a changing planet.
Science Vol. 347 no. 6223. DOI: 10.1126/science.1259855

Torbjørn Høitomt og Jon T. Klepsland (2016). Kartlegging av naturverdier i nedre deler av
Øystesevassdraget i Kvam herad, Hordaland. BioFokusRapport 2016-6.
<http://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2016-6.pdf>